

- учень є активним і вільним суб'єктом художньо-освітнього процесу, а не пасивно та слухняно засвоюючим об'єктом навчання і виховання;
- в ході різних видів мистецької діяльності дітей вчать не тому, що думати, а тому, як думати і мислити;
- художні досягнення учня оцінюються не у порівнянні з іншими дітьми, а в динаміці тільки його особистих позитивних змін, за різними джерелами і в різний час;
- вчитель має сприймати мету розвитку особистості засобами мистецтва як соціально і професійно значущу та забезпечувати процес культурно-духовного збагачення особистості інноваційними формами мистецької освіти.

Використана література:

1. Зязюн І.А. Освітній простір культури в педагогічній теорії /І.А. Зязюн //Професійна освіта: педагогіка і психологія. Українсько-польський щорічник. За ред. І. Зязюна, Т. Левовицького, Н. Ничкало, І. Вільш. – Ченстохова – К. : Вид-во Академії ім. Яна Длугоша, 2005. – Вип.7. – С. 35-46.
2. Маслоу А.Г. Мотивация и личность /А.Г. Маслоу. – С-Пб. : Питер, 2011. – 388 с.
3. Роджерс К. К науке о личности /К. Роджерс //История психологии. XX век: хрестоматия. Ред. П.Я. Гальперин, А.Н. Ждан. – Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – С. 685-714.
4. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. / О.П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
5. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии / К.Д. Ушинский // Педагог. соч. в 6-и т. – Т.5 /Сост. С.Ф. Егоров. – М. : Педагогика, 1990. – 528 с.

Горбенко С.С.

СОЗДАНИЕ УЧИТЕЛЕМ ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ПРОСТОРА В ПРОЦЕССЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ УЧАЩИХСЯ

Статья посвящена проблеме подготовки учителя к личностно ориентированному обучению и воспитанию детей школьного возраста. Указывается ряд факторов, которые тормозят этот процесс, предлагаются педагогические условия успешного применения учителем дисциплин художественного цикла личностного простора на занятиях искусством в общеобразовательном учебном заведении. Важные научные положения подтверждаются мыслями таких известных педагогов и психологов как И.А. Зязюн, А.Г. Маслоу, К.Р. Роджерс и др.

Сосредотачивается внимание на исходных позициях педагога в обеспечении гуманизации общего художественного образования учащихся.

Ключевые слова: гуманизация, художественная деятельность, личностный подход, восприятие, диалогическое взаимодействие, интерпретация, творчество, мышление.

Gorbenko S.S.

CREATING A PERSONAL TEACHER-ORIENTED AREA IN THE PROCESS OF ART OF TEACHING AND UPBRINGING

The article is devoted to the problem of teacher preparation for personally oriented education and personality education. A number of factors hindering this process are determined and the pedagogical conditions of the teacher's successful application of the disciplines of the artistic cycle of the personal space in art classes in the educational institution are highlighted. These institutions include the presence of motivation, an important source of which is the artistic needs and interests of children, the use of effective forms, techniques and methods of artistic training and education; reliance on musical experience, acquired knowledge, abilities and skills of students; ability to creativity; creation on the employment of personality-oriented situations; The organization between the teacher and the student of the facilitation relationship.

Important scientific positions are confirmed by the thoughts of such well-known teachers and psychologists as I. Zyazyun, A. Maslou, K. Rogers and others. The teacher's initial positions in ensuring the humanization of general artistic education of students are determined - the teacher organizes problematic education; variable use of traditional and non-traditional teaching methods; concentrating the attention of the teacher on the development of the child's creative features; inclusion in the process of artistic work of educational and creative tasks; creation of success situations, the atmosphere of student achievement; formation of value orientations in artistic activity; the ability to distinguish personal reflection, which would encompass the spiritual sphere of each child.

Keywords: humanization, art activities, personal approach, perception, dialogical interaction, interpretation, creativity, thinking.

Подано до редакції 13.03.2017.

УДК 378:371.123

© 2017

Нагорна Н.В., Дану А.А.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

У статті розглядається проблема щодо виявлення основних вимог до особистості сучасного вчителя біології. Розкрито сутність та структура професіограми сучасного вчителя біології, яка виступає моделлю фахівця та основою розробки змісту професійної підготовки майбутніх сучасних педагогів. Доведено, що специфіка діяльності сучасного вчителя біології висуває основні вимоги до нього. Охарактеризовано сукупність основних знань та вмінь сучасного вчителя біології, особистісних та професійних якостей педагога в соціально-економічних умовах сьогодення.

Ключові слова: професіограма, сучасний вчитель біології, професійні якості.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Інноваційні процеси, які відбуваються у вітчизняній освіті, зумовлюють підвищену увагу до проблем підготовки майбутніх педагогів. Традиційно основними вимогами до вчителів загальноосвітньої школи були такі: знати свій предмет і вміти передавати знання, тобто володіти методикою викладання. На сьогодні коло вимог до вчителя значно розширилось. Провідна ідея сучасної педагогічної освіти – формування педагога-професіонала, який відзначатиметься компетентністю та мобільністю, самостійністю й ініціативністю, нестандартним мисленням і творчим підходом до роботи, індивідуальним методичним стилем і вмінням організовувати навчальний процес з урахуванням потреб та особливостей кожного учня. У цьому контексті необхідним є створення професіограми сучасного вчителя біології, яка б слугувала не лише моделлю фахівця, а й основою для розроблення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів. Проблеми педагогічної освіти та формування особистості вчителя вивчали такі видатні мислителі та педагоги, як Я. Коменський, Д. Дідро, А. Дістервег, К. Ушинський, М. Пирогов, П. Блонський, С. Шацький, А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін. Різні аспекти професійної підготовки вчителя біології досліджували Л. Барна, М. Барна, О. Біда, Т. Буяло, К. Ліневич, М. Колесник, І. Мороз, А. Степанюк, В. Танська, С. Трубачова, О. Цуруль, Ю. Шапран, С. Яланська.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Результати аналізу наукових праць Ф. Гоноболіна, В. Загвязинського, В. Крутецького, Н. Кузьміної, А. Маркової, В. Сластьоніна, О. Щербакова дали змогу визначити такі професійно важливі якості вчителя, як гуманістична, професійно-педагогічна та пізнавальна спрямованість, педагогічне мислення, педагогічна рефлексія, педагогічний такт, педагогічна уява і цілий спектр педагогічних здібностей (дидактичні, академічні, перцептивні, організаторські, авторитарні, комунікативні, конструктивні й ін.). Вказані вимоги є типовими для представників педагогічної професії незалежно від фаху. Проте погоджуємося з твердженням В. Кисіль про те, що в кожному конкретному випадку цінність та ієрархічна структура особистісних та професійних якостей учителя буде змінюватися і залежатиме від багатьох факторів (статі, віку, стажу роботи). На думку дослідниці, яка повністю збігається з авторською, саме предметна спеціалізація вчителя визначає важливість його професійно значущих якостей [6, с. 24].

Проте на сьогодні відсутні спеціальні дослідження, в яких було б визначено сукупність необхідних знань, умінь, особистісних і професійно значущих якостей учителя біології в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті... Мета дослідження – окреслити професійний портрет сучасного вчителя біології. **Завдання:** визначити специфіку особистісних і професійних якостей сучасного вчителя біології, проаналізувати сукупність знань та вмінь, які необхідно сформуувати у майбутніх педагогів-біологів під час професійної підготовки в умовах вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження... Кожен випускник вищого навчального закладу незалежно від напрямку підготовки повинен відповідати певним загальнопрофесійним вимогам, володіти сукупністю загальнолюдських якостей особистості, відповідними професійними знаннями, вміннями та навичками.

Сучасні вимоги до педагога визначено у законі України «Про загальну середню освіту»: «Педагогічним працівником повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має відповідну педагогічну освіту, належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність і якість своєї роботи, фізичний і психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки в навчальних закладах системи загальної середньої освіти» [5]. Крім того, вчитель має бути інтелігентною людиною з енциклопедичними знаннями, ерудованою, чесною, культурною, тактовною, демократичною, комунікабельною, творчою особистістю, яка володіє сучасними технологіями та ін. [1, с. 498].

Учитель біології з огляду на особливості предмета за своїми професійними якостями та виконуваними функціями суттєво відрізняється від інших учителів-предметників. Автор першого підручника з методики навчання природознавства В. Половцов присвятив характеристиці особистості вчителя цілий розділ. Він категорично заявляв, що освічений, жвавий і бадьорий учитель, який цікавиться своєю справою, зуміє «оживити» будь-яку програму і виправити та доповнити найгірший підручник. Учений-методист зазначав, що учитель природознавства повинен бути «... людиною жвавою, з великою душевною і фізичною бадьорістю, здатною до руху, для якого поїздка за місто чи екскурсія не були б тягарем ...» [9, с. 269]. Окрім цього, за словами В. Половцова, учитель повинен бути яскравою особистістю, любити природу, цікавитися місцевою флорою і фауною, спостерігати і вивчати її, вміти облаштувати біологічну колекцію, скласти прилад для демонстраційних дослідів та ін. Важливого значення педагог надавав самоосвіті вчителя, аналізу ним наукової літератури. Вимоги до вчителя, які сформулював В. Половцов, доповнили методисти-біологи П. Боровицький, Б. Всесвятський, М. Верзилін та ін. Так, П. Боровицький наголошував, що учитель повинен мати високі моральні якості, а також вміти працювати з деревом, папером, металом для обладнання кабінету біології [7]. Б. Всесвятський стверджував, що вчитель біології зобов'язаний вміти користуватися технічними засобами, які мають велике значення у навчанні учнів (техніка фотографування, кінозйомка, застосування кінопроекційної апаратури, малої сільськогосподарської техніки), а також вказував, що педагог-біолог повинен вміти проводити дослідницьку

роботу в галузі дидактики біології [3]. Проте варто зазначити, що в підручниках і навчальних посібниках із методики навчання біології, які вийшли друком у радянський період, майже не було висвітлено вимоги до особистості вчителя біології. У процесі виявлення особистісних і професійних якостей педагога важливе значення має створення професіограма – прогностичне моделювання «ідеалу» вчителя, який би відповідав сучасним потребам. Професіограма – це професійний портрет, науково-теоретична модель фахівця, в якій представлено сукупність необхідних професійних знань, умінь і навичок, а також професійно значущих особистісних якостей. За висновком В. Сластьоніна, професіограма відображає інваріантні, ідеалізовані параметри особистості та професійної діяльності вчителя. Учений акцентував на доцільності об'єднання у професіограмі професійних вимог до вчителя у три взаємопов'язані комплекси: загальногромадянські якості; якості, що визначають специфіку професії вчителя; спеціальні знання, вміння та навички з предмета (спеціальності) [8]. Отже, професіограма відображає і те спільне, що властиве всій професії загалом, і те, що специфічне для виконання певних видів професійної діяльності, пов'язаних з особливостями конкретної спеціальності. У ній мають висвітлюватися всі аспекти професійного портрета фахівця. Оскільки педагогічна діяльність вимагає від учителя-предметника глибоких знань, умінь і навичок, педагогічних здібностей і майстерності, потрібно визначити комплекс якостей, необхідних для вчителя-біолога. Психолог О. Щербаков разом з ученим-методистом М. Риковим створили першу професіограму вчителя біології середньої загальноосвітньої школи, у якій розглянуто функціональний аспект діяльності учителя-біолога і визначено вісім основних функцій учителя біології (інформаційна, розвивальна, орієнтувальна, мобілізаційна, конструктивна, комунікативна, організаційна, дослідницька), виконання яких сприяє формуванню педагогічної майстерності [10]. Професійні якості вчителя біології детально проаналізував М. Верзилін, який також констатував, що діяльність учителя визначається специфікою викладання предмета. Так, важливими якостями вчителя біології вчений називав любов до природи, вміння планувати й організовувати всю систему роботи з предмета в русі та розвитку, вміння створювати посібники, залучати учнів до різноманітних видів діяльності з біології. Необхідними для вчителя біології М. Верзилін вважав вміння організовувати учнів у класі, на уроках, під час екскурсій, у практичній роботі, на пришкільній ділянці та ін. [2].

В. Кисіль виокремила чотири блоки умінь учителя біології: конструктивні вміння (проводити відбір і конструювання навчального матеріалу відповідно до завдань біологічної освіти школярів; добирати оптимальні форми, методи і засоби біологічної освіти учнів відповідно до поставлених завдань; організовувати навчальні та позанавчальні заняття з вивчення природи; складати дидактичний матеріал, виготовляти наочні засоби навчання, створювати матеріальну базу кабінету біології; реалізовувати поточний і перспективний план роботи з класом; прогнозувати біологічну освіту, виховання і розвиток школярів; визначати умови вирішення завдань біологічної освіти учнів); комунікативні вміння (створювати емоційно-творчий мікроклімат у процесі навчання учнів; проявляти гнучкість в управлінні навчальним процесом; легко і швидко спілкуватися з учнями; встановлювати ділові контакти з учителями і батьками школярів; володіти культурою демократичного спілкування); організаційні вміння (організовувати і захоплювати учнів класу для навчальної діяльності, вирішення проблемних ситуацій; організовувати роботу натуралістичних гуртків і факультативів із біології; організовувати і проводити з учнями екскурсії у природу, різноманітні форми і види позакласної та позашкільної діяльності учнів із предмета); аналітичні вміння (проводити психолого-педагогічний аналіз навчально-виховного процесу; визначати зміни у свідомості та поведінці учнів; передбачати і регулювати відповідні реакції учнів; перебудовувати систему діяльності на основі «зворотного зв'язку»; аналізувати педагогічний досвід, оцінювати результати своєї професійно-педагогічної діяльності, порівнювати свій досвід із практикою інших учителів, робити висновки) [6, с. 45-46].

З огляду на вищезазначене можна стверджувати, що на сьогодні для підготовки вчителів біології як професіоналів своєї справи необхідним є створення професіограми, тобто моделі сучасного вчителя біології, на основі якої потрібно розробити зміст професійно-педагогічної підготовки студентів у вищому навчальному закладі, а саме:

- *професійно значущі якості* – позитивне ставлення до професії, психологічна готовність до педагогічної праці, вміння контактувати з учнями та батьками, професійна мобільність, педагогічна інтуїція, педагогічна імпровізація, педагогічний оптимізм, педагогічне мислення, педагогічний такт, педагогічна майстерність, педагогічна техніка, педагогічна рефлексія, емоційна стійкість, культура професійного спілкування, прагнення до самоосвіти та самовдосконалення, педагогічна самосвідомість, педагогічна спостережливість, орієнтація на професійні цінності, дбайливе ставлення до природи, інтелектуальна активність, грамотне мовлення, індивідуальний методичний стиль; *педагогічні здібності* – гностичні (здібності до швидкого і творчого оволодіння методами навчання, пошуку способів навчання, збору інформації вчителем про учнів і себе); – академічні (орієнтація у змісті біологічної науки); – мовленнєві (чітко і зрозуміло висловлювати свої думки за допомогою мовлення, міміки та жестів); – організаційні (організовувати учнівський колектив і власну діяльність); – дидактичні (переробляти матеріал науки в матеріал навчального предмета, доступний учням; застосовувати і розвивати систему ефективних методів навчання; забезпечувати зворотний зв'язок); – перцептивні (здатність проникати в

душевний світ школярів, розвинена психологічна спостережливність); – комунікативні (організація спілкування з дітьми, встановлення доцільних взаємостосунків); – сугестивні (емоційно-вольовий вплив на учнів, вміння переконувати); – дослідницькі (інтерес до дослідницької роботи, проведення дослідів у природі та в лабораторних умовах, організація педагогічного експерименту); – проектувальні (проектування розвитку особистості учня); – рефлексивні (здатність бачити себе збоку, аналізувати й оцінювати свою роботу, виявляти та виправляти помилки, усвідомлювати успіхи);

- *знання* – загальнокультурні (знання про людину, її становлення, розвиток у соціокультурній дійсності, взаємозв'язки «людина – природа»); – психолого-педагогічні (знання закономірностей цілісного педагогічного процесу, психологічних основ навчання та розвитку учня, вікових особливостей школярів, загальних характеристик особистості); – природничо-математичні (знання хімії, фізики, географії, астрономії, математики, інформатики та ін.); – фахові, або біологічні (знання біології, історії та методології біологічної науки, сучасних досягнень у галузі біології); – методичні (знання змісту і структури навчальних програм і шкільних підручників із біології, основних форм, методів і засобів навчання біології, теорії формування біологічних понять, особливостей матеріальної бази з біології, інноваційних технологій у біологічній освіті та ін. [4]).

- *уміння* – конструктивно-проектувальні (вміння, пов'язані з проектуванням і науково обґрунтованою побудовою навчального процесу; застосуванням ефективних технологій, методів, форм, прийомів і засобів навчання та виховання; активізацією пізнавальної діяльності учнів; виготовленням наочних засобів навчання, оформленням кабінету біології, куточка живої природи); – прогностичні (вміння прогнозувати результати навчання і виховання учнів; передбачати можливі труднощі та помилки школярів у навчанні; планувати навчально-виховну роботу з учнями); – комунікативні (вміння, необхідні для взаємодії під час навчального процесу, забезпечення передачі інформації під час педагогічного спілкування, створення позитивного емоційно-психологічного клімату); – організаційні (вміння організувати власну діяльність і навчально-пізнавальну діяльність учнів на уроці, під час позакласних заходів, екскурсій, на навчально-дослідній ділянці, у теплиці тощо); – діагностичні (діагностувати рівні знань, умінь, навичок і компетенцій учнів; діагностувати педагогічну ситуацію в класі; визначати рівень вихованості школярів); – аналітичні (аналізувати результати навчання і виховання учнів, перспективний педагогічний досвід учителів біології; встановлювати ефективність методів, прийомів і засобів навчання); – спеціально-біологічні (визначати види рослин і тварин, користуватися мікроскопом, виготовляти мікропрепарати, проводити досліди та спостереження, оформляти гербарії та колекції, розв'язувати біологічні задачі); – прикладні (уміння використовувати технічні засоби навчання, педагогічний рисунок на дошці, виготовляти наочні посібники; реалізація художніх, спортивних та інших здібностей вчителя).

Висновки... Таким чином, під час підготовки майбутніх учителів біології в умовах вищого навчального закладу важливо ознайомити студентів з основними вимогами до професії, професійним портретом сучасного вчителя біології. Результати наукового пошуку дають підстави стверджувати, що професіограма вчителя є абстрактною ідеальною моделлю особистості фахівця, яка поєднує найсуттєвіші якості, необхідні для виконання професійної діяльності.

Розроблені у межах дослідження вимоги до сучасного вчителя біології відображають сукупність особистісних і професійно важливих якостей, педагогічних здібностей, знань і умінь, потрібних учителю в умовах сьогодення. Вимоги сучасного вчителя біології слугуватимуть еталоном у професійному становленні майбутніх фахівців, сприятиме розвитку їхніх особистісних і професійних якостей як значущих у професії вчителя, формуванню адекватної самооцінки, реалізації індивідуальної траєкторії професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Завдання подальших наукових розвідок полягатиме в детальному вивченні впровадження інноваційних педагогічних технологій навчання сучасного вчителя біології, а також виявлення рівня володіння інноваційними педагогічними технологіями студентів-біологів у класичному університеті.

Використана література:

1. Арбузова Е.Н. Общая методика обучения биологии : курс лекций / Е.Н. Арбузова. – Омск : ОмГПУ, 2010. – 516 с.
2. Верзилин Н.М. Исследование личности учителя / Н.М. Верзилин // Формирование личности учителя биологии в процессе высшего педагогического образования : тезисы Всесоюзной конф. препод. метод. биологии пед. институтов (Полтава, май 1982 г.). – Полтава : Полтав.пед.ин-т им.В.Г. Короленко, 1982. – 191 с.
3. Всесвятский Б.В. Проблемы дидактики биологии : пособие для учителей / Б.В. Всесвятский. – М. : Просвещение, 1969. – 240 с.
4. Грицай Н. Методичні знання та вміння як основа методичної компетентності майбутніх учителів біології / Наталія Грицай // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Ч. 4. – С. 88-95.
5. Закон України “Про загальну середню освіту” від 13.05.1999 № 651-XIV. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
6. Кисиль В.Г. Формирование и развитие методических знаний в системе самостоятельной работы студентов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кисиль Валентина Григорьевна. – Санкт-Петербург, 1999. – 273 с.

7. Методика преподавания естествознания / [П.И. Боровицкий, П.Ф. Винниченко, Д.Я. Крамаров, Г.М. Тулякова, О.С. Яковлева] ; под общ. ред. П.И. Боровицкого. – Л. : Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства просвещения РСФСР, 1955. – 668 с.
8. Педагогика : учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – 3-е изд. – М. : Школа-Пресс, 2000. – 512 с.
9. Половцов В.В. Основы общей методики естествознания / В.В. Половцов. – М. : [би], 1907. – 276 с.
10. Рыков Н.А. Профессиограмма учителя биологии средней общеобразовательной школы / Н.А. Рыков, А.И. Щербаков // Научно-педагогические основы подготовки учителя биологии : сб. науч. трудов. – Л. : ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1973. – Вып. 1. – С. 17-61.

Нагорна Н. В., Дану А.А.

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К СОВРЕМЕННОМУ УЧИТЕЛЮ БИОЛОГИИ

В статье рассматривается проблема исследования основных требований к современному учителю биологии. Раскрыта сущность и структура профессиограммы современного учителя биологии, которая выступает моделью специалиста и основой разработки содержания профессиональной подготовки будущих современных педагогов. Доказано, что специфика деятельности современного учителя биологии выдвигает основные требования к нему. Охарактеризованы совокупность основных знаний и умений современного учителя биологии, личностные и профессиональные качества педагога в нынешних социально-экономических условиях.

Ключевые слова: профессиограмма, современный учитель биологии, профессиональные качества.

Nagorna N. V., Danu A.A.

BASIC REQUIREMENTS FOR THE MODERN TEACHER OF BIOLOGY

The innovative processes in the Ukrainian education necessitated the creation the profессиogram of biology teacher, which would be not only a model of professional, but the basis for developing the content of training the future teachers as well. The paper clarifies the nature and structure of teachers' profессиogram, and analyzes the dynamics of the requirements for the individual features of biology teacher. The author proves that the specifics of the biology teacher determine the special requirements for him or her, the formation of the specific skills and availability of individual personality traits. The study attempts to outline a professional portrait of biology teachers which includes a set of necessary professional knowledge and skills, personal and professionally significant qualities of the individual teacher in the current socio-economic conditions. Professional portrait of modern biology teacher will be a reference in the professional formation of future specialists, and will contribute to the development of teacher's personal and professional qualities which are important in the teaching profession, in the formation of his or her self-esteem, individual trajectory of professional self-development and self-improvement.

Keywords: profессиogram, modern teacher of biology, professionally significant qualities.

Подано до редакції 20.04.2017.

УДК 37.013.83

© 2017

Покроєва Л.Д., Армейська Л.В.

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ МАЛОКОМПЛЕКТНИХ ШКІЛ У ПРОЦЕСІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлена одна із проблем розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл в системі післядипломної освіти, а саме: моніторинг розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у процесі післядипломної освіти.

Обґрунтовано одну із головних умов розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл через організацію й проведення моніторингу набуття ними всіх компонентів професійної компетентності. Розглянуто якість навчання, яка досягається за рахунок модернізації змісту програм освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації на основі узгодження державного замовлення, потреб освітянського загалу та процесу навчання за рахунок забезпечення достатності умов, ресурсів, доцільності обраних форм і методів навчально-пізнавальної діяльності, самостійної роботи слухачів.

Ключові слова: моніторинг розвитку, професійна компетентність, малокомплектна школа, система післядипломна освіти, модель розвитку професійної майстерності, складові професійної компетентності.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. визначено таку мету: підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання впродовж життя. Це однаковою мірою стосується сільської школи, що останні двадцять років є переважно малочисельною.

Однією із головних умов розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл є організація й проведення моніторингу набуття ними всіх компонентів професійної компетентності.

Обґрунтування цієї умови тісно пов'язано зі спрямованістю всієї системи освіти і, в тому числі, системи післядипломної педагогічної освіти, на якість навчання й отримання високих результатів. Якість навчання досягається за рахунок модернізації змісту програм освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації на основі узгодження державного замовлення та потреб освітянського загалу; та процесу навчання за рахунок